

มุมมองของนักศึกษาไทยวิชาเอกภาษาญี่ปุ่นที่มีต่อ
งานเขียนของโยชิโมะโตะ บะนะนะ :
กรณีศึกษาเรื่องมังเงทสึ***

The Viewpoints of Thai Students majoring
in Japanese Language through
Yoshimoto Banana's works :
the Case Study of Mangetsu

ปิยะนุช วิริยะนะวัตร*

Piyanuch Wiriyaenawat

สุนิษฐ์รัตน์ เนียรเจริญสุข**

Suneerat Neancharoensuk

* ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ประจำสาขาภาษาญี่ปุ่น คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

** รองศาสตราจารย์ ดร. ประจำสาขาภาษาญี่ปุ่น คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

*** บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของงานวิจัยซึ่งได้รับการสนับสนุนทุนวิจัยจาก Toshiba International Foundation, Japan ปี ค.ศ. ๒๐๑๗

บทคัดย่อ

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษามุมมองของนักศึกษาไทย วิชาเอกภาษาญี่ปุ่นที่มีต่อเรื่อง “มังงะทสี่” ว่านักศึกษามีความเข้าใจผลงาน มากน้อยเพียงไรและอย่างไร โดยงานวิจัยนี้จะเน้นศึกษาจากมุมมองทางวัฒนธรรม ที่แตกต่าง ผลการศึกษาพบว่านักศึกษาเพียงร้อยละ ๒๕ ประเมินตนเองว่า ค่อนข้างเข้าใจเรื่องที่อ่าน ประเด็นที่เป็นสิ่งที่ยากแก่การเข้าใจคือการใช้ภาพ เปรียบเทียบ เช่น พระจันทร์เต็มดวง อาหาร นอกจากนี้ นักศึกษายังให้ ความสนใจเรื่องเพศภาวะที่ปรากฏในเรื่อง จากการวิเคราะห์โดยใช้มุมมอง ความแตกต่างทางวัฒนธรรม ทำให้ทราบว่าความหมายของ “พระจันทร์ เต็มดวง” ที่บะนะนะนะนำเสนอกับความหมายที่นักศึกษาส่วนใหญ่เข้าใจ ยังไม่สอดคล้องกันนัก นอกจากนี้ เรื่องอาหาร บะนะนะสอดแทรกความหมาย ต่าง ๆ มากับอาหารที่ปรากฏในเรื่องซึ่งเป็นวิธีที่ไม่ค่อยพบในงานเขียนของไทย ทำให้นักศึกษาไม่คุ้นเคยและไม่สามารถทำความเข้าใจสารจากผู้เขียนได้ นอกจากนี้ นักศึกษายังให้ความสนใจในเรื่องเพศภาวะเป็นอย่างมาก ใน เรื่องนี้ตัวละครซึ่งเป็นเพศที่สามมีบทบาทสำคัญ ซึ่งแตกต่างไปจากสถานะของ ตัวละครซึ่งเป็นเพศที่สามในสังคมไทยที่มักจะได้รับบทบาทตลก ไม่มีสาระ สำคัญแต่อย่างใด อย่างไรก็ตาม การศึกษาในครั้งนี้ทำให้ทราบว่านักศึกษายังไม่สามารถทำความเข้าใจความหมายของสิ่งต่าง ๆ ที่ผู้เขียนต้องการถ่ายทอด สาเหตุคือนอกจากความสามารถภาษาญี่ปุ่นและประสบการณ์การใช้ชีวิต ที่ประเทศญี่ปุ่นแล้ว การมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับแนวคิด วัฒนธรรมของ ชาวญี่ปุ่นก็เป็นสิ่งสำคัญ

คำสำคัญ : มังงะทสี่ พระจันทร์เต็มดวง อาหาร เพศภาวะ

Abstract

This research aims to study the viewpoints of Thai students majoring in Japanese on “*Mangetsu*” and how they understand this work. By focusing on different cultural perspectives, this research came to the conclusion that only 25 percent of students assessed themselves that they could understand the story. Difficult issues for them are the usage of allegorical images such as the full moon, and food. Apart from that they were interested in gender matter. By analyzing different cultural perspectives, the meaning of “full moon” used by Banana and the meaning that the students understood are not compatible. Moreover, the way that food is described and used in a meaningful way is rarely found in Thai novels. Thus, Thai students are not familiar with this kind of novel and sometimes it is hard for them to fully understand the text. One more thing that is interesting for them is the topic of gender. In this story, transwomen characters play important roles which differ from the third gender roles in Thai society, which are mostly conical. However, this research revealed that students are not able to understand the author’s message because of the limited language proficiency and life experience in Japan therefore, knowing the Japanese way of thinking and culture is important.

Keywords : *Mangetsu*, Full Moon, Food, Gender

บทนำ

๑. ที่มา

๑.๑ ประวัติผู้เขียน

โยชิโมะโตะะ บะนะนะะ (吉本ばなな ผลงานในช่วงปี ค.ศ. ๒๐๐๓-๒๐๑๕ จะเขียนว่า よしもとばなな) เป็นนามแฝงของโยชิโมะโตะะ มะโฮะโกะ (吉本真秀子) เกิดเมื่อวันที่ ๒๔ กรกฎาคม ค.ศ. ๑๙๖๔ ที่โตเกียว บะนะนะะใฝ่ฝันอยากจะเป็นนักเขียนมาตั้งแต่เด็ก และได้เริ่มเขียนงานตั้งแต่สมัยเป็นนักเรียนมัธยมปลาย เธอสำเร็จการศึกษาจากมหาวิทยาลัยนิงง (日本大学) ในปี ค.ศ. ๑๙๘๗ และผลงานสำหรับการสำเร็จการศึกษาเรื่อง “Moonlight shadow” (『ムーンライト・シャドウ』) ได้รับรางวัลจากคณะกรรมการศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยนิงงเดือนกันยายนปีเดียวกัน ผลงานเรื่อง “คิทเชน” (『キッチン』) ได้รับรางวัลด้านวรรณกรรมไคเอนชินจิน (海燕新人文学賞) และได้ตีพิมพ์เรื่อง “คิทเชน” ในวารสารไคเอน (『海燕』) ฉบับเดือนพฤศจิกายน ถือเป็นเปิดตัวผลงานของเธออย่างเป็นทางการ ผลงานเรื่องนี้กลายเป็นหนังสือขายดีและสร้างชื่อให้กับเธอ มีการแปลผลงานของบะนะนะะเป็นภาษาต่างประเทศหลายภาษา เช่น ภาษาอิตาลี ภาษาเยอรมัน ภาษาจีน ภาษาไทย^๑ ในประเทศอิตาลีผลงานของบะนะนะะจัดเป็นหนังสือขายดีติดอันดับในปี ค.ศ. ๑๙๙๑^๒

๑.๒ เรื่องย่อ มังงะทสี่

เนื่องจากเรื่อง มังงะทสี่ เป็นภาคต่อของเรื่อง คิทเชน เพื่อความเข้าใจที่ง่ายขึ้น จึงขอสรุปเรื่องย่อของเรื่อง คิทเชนมาพร้อมกันนี้ด้วย คิทเชน เป็นนิยายขนาดกลาง ตีพิมพ์ในวารสารไคเอนฉบับเดือนพฤศจิกายน ปี ค.ศ. ๑๙๘๗ เนื้อเรื่องกล่าวถึงนักศึกษามหาวิทยาลัยชื่อชะกะระอิ มิคาเงะ (桜井みかげ) ที่สูญเสียพ่อแม่และปู่ไปตั้งแต่เธอยังเล็ก มิคาเงะได้อาศัยอยู่กับย่ามาโดยตลอด แต่ย่าก็มาเสียชีวิตไปอีกคน มิคาเงะจึงต้องใช้ชีวิตอย่างโดดเดี่ยวตามลำพัง ต่อมาเธอได้พบกับชายหนุ่มที่ชื่อทนะนะเบะ ยูอิจิ (田辺雄一) ยูอิจิได้ชักชวนให้มิคาเงะไปอยู่ที่บ้านของเขาด้วยกัน ยูอิจิมีแม่ (ซึ่งเป็นผู้ชาย

^๑ “คิทเชน” ฉบับแปลเป็นภาษาไทย แปลโดย เพลงดาบแม่น้ำร้อยสาย และจัดพิมพ์โดยสำนักพิมพ์ อิมเมจ

^๒ 近藤裕子、「吉本ばなな」、『大江からばななまで 現代文学研究案内』、日外アソシエーツ株式会社、1997・4 (P. 260)

หรืออีกนัยหนึ่งคือพ่อของเขาเอง) ชื่อว่า เอรិโกะ (えり子) เอริโกะเป็นเจ้าของบาร์ ยูอิจิอาศัยอยู่กับเอริโกะ มิคาเงะจะขึ้นขอบบริเวณห้องครัวในบ้านของทะนะเบะและสามารถนอนหลับสนิทได้ในห้องครัวนั้น ในระหว่างที่ได้พักอาศัยร่วมกับครอบครัวของยูอิจิ มิคาเงะค่อย ๆ เปิดใจกับครอบครัวของยูอิจิ จนในที่สุดมิคาเงะสามารถหลุดพ้นจากความเศร้าและความเหงา กลับมามีกำลังใจจนสามารถดำเนินชีวิตต่อไปได้อีกครั้ง

เรื่อง มังงะทสึ เป็นนิยายขนาดกลางภาคต่อจากเรื่อง คิทเซ่น ตีพิมพ์ในวารสารโคเอนฉบับเดือนกุมภาพันธ์ ปี ค.ศ. ๑๙๘๘ บะนะนะได้รวบรวมเรื่องนี้พร้อมกับเรื่องคิทเซ่นและ “Moonlight shadow” ตีพิมพ์เป็นหนังสือชื่อ 『キッチン』 ในปีเดียวกัน เนื้อเรื่องของ มังงะทสึ เริ่มจากการเสียชีวิตของเอริโกะซึ่งถูกฆาตกรรม ทำให้ยูอิจิตกอยู่ในสถานการณ์เดียวกันกับที่มิคาเงะเคยเผชิญนั่นคือโดดเดี่ยวและอ้างว้าง มิคาเงะซึ่งได้ย้ายออกจากบ้านทะนะเบะและไปเป็นผู้ช่วยอาจารย์ผู้เชี่ยวชาญทางด้านอาหาร พอได้ทราบเรื่องการเสียชีวิตของเอริโกะ ก็รู้สึกสับสนและเสียใจเช่นเดียวกับยูอิจิ ระหว่างนั้น มิคาเงะต้องไปทำงานที่เมืองอิชิ (จ.ชิสึโอกะ) ในคืนหนึ่งเธอได้ค้นพบร้านอาหารที่มีข้าวหน้าหมูชุบแป้งทอด (カツ丼) แสนอร่อย มิคาเงะจึงตัดสินใจสั่งข้าวหน้าหมูชุบแป้งทอดและรีบนำไปให้ยูอิจิในคืนนั้นทันที ในตอนท้ายทั้งสองได้สารภาพความในใจที่มีต่อกัน

๒. ทบทวนวรรณกรรมและความสำคัญของปัญหา

๒.๑ มุมมองของนักวิจัยชาวญี่ปุ่น

เมื่อลองสืบค้นงานวิจัยที่ศึกษาผลงานของบะนะนะ จะพบว่างานวิจัยส่วนใหญ่มุ่งเน้นศึกษาเรื่องคิทเซ่น โดยเอาเรื่อง มังงะทสึ ซึ่งเป็นภาคต่อรวมเข้าเป็นเรื่องเดียวกัน ไม่พบงานที่ศึกษาเฉพาะเรื่อง มังงะทสึ แยกออกมา ประเด็นที่นักวิจัยส่วนใหญ่ให้ความสนใจได้แก่ เรื่องการปลอบประโลมตนเองเพื่อให้กลับมาเย็นหยัดได้อีกครั้ง ภาพตัวละครสาวน้อย (少女) ที่ปรากฏในเรื่อง ความหมายของครอบครัว เพศภาวะ ความตาย^๓ เป็นต้น นอกจากการศึกษารายละเอียดต่าง ๆ ในผลงานแล้ว ยังมีการศึกษาว่าผลงานเรื่องนี้สะท้อนภาพสังคมญี่ปุ่นในสมัยนั้นอย่างไรด้วย

^๓ 加藤 弘一、「一九八〇年代と吉本ばなな (特集 1980 年代)」、『Voyages into history, literature and thought』(68), 166-173, 2008, 新書館

๒.๒ มุมมองของชาวต่างชาติต่อผลงานทั้งสองเรื่อง

เนื่องจากการแปลผลงานเรื่อง *คิทเชน* เป็นหลายภาษาทำให้สามารถจำแนกแนวทางการวิจัยผลงานเรื่องนี้ออกเป็น ๒ แนวทางใหญ่ ๆ ได้แก่ ๑. การนำเสนอ มุมมองความเข้าใจของชาวต่างชาติที่มีต่อผลงาน ๒. การใช้ผลงานเรื่อง *คิทเชน* เป็นสื่อการสอนภาษาญี่ปุ่นสำหรับผู้เรียนชาวต่างชาติ

ด้านมุมมองความเข้าใจของชาวต่างชาติที่มีต่อผลงานเรื่อง *คิทเชน* สามารถยกตัวอย่างได้ดังนี้

Gössmann et al.^๕ (๑๙๙๔ อ้างถึงใน Sasagawa 2012 : 88) พูดถึงประโยคเริ่มเรื่อง *คิทเชน* ที่กล่าวว่า “สถานที่ที่ฉันชอบมากที่สุดในโลกคือห้องครัว”^{*} ยังจำได้ว่าเมื่อสตรีชาวเยอรมันกลุ่มต่าง ๆ ได้ยินดังนี้แล้ว จะรู้สึกขุ่นเคืองใจ สาเหตุที่แปลชื่อเรื่องเป็น “Kitchen” (ห้องครัว) โดยใช้ภาษาอังกฤษแทนภาษาเยอรมันนั้น อาจเป็นเพราะว่าเมื่อใช้คำว่า “ห้องครัว” ในภาษาเยอรมัน จะทำให้นึกถึงภาพผู้หญิงที่โดนกดขี่ข่มเหง นอกจากนี้ Gössmann et al. ยังได้ตีความผลงานเรื่อง *คิทเชน* ว่าเป็นการแบ่งบทบาทระหว่างหญิงชายตามชนบทที่สืบทอดกันมานั่นคือภาพผู้หญิงที่ปรากฏออกมาในเรื่องนี้จะทำให้รู้สึกว่าเป็นแบบฉบับของผู้หญิงที่มีมาแต่อดีต ซึ่งนักเขียนสตรีรุ่นก่อนบะนะนะได้พยายามจะหนีห่างจากภาพห้องครัว แต่บะนะนะกลับย้อนเข้าไปหาห้องครัวกล่าวคือ ผู้หญิงมีหน้าที่จัดหาอาหารให้กับผู้ชาย (ยูอิจิ) จากตอนข้าวหน้าหมูชุบแป้งทอดจะเห็นได้ว่ามิดาจะเป็นผู้มอบอาหารเอร็ดอร่อย และในขณะเดียวกันก็เป็นผู้มอบพลังชีวิตและกำลังใจให้ยูอิจิอีกครั้ง สิ่งที่มาอบอาหารให้แก่มิดาจะมีเพียงแต่ตู้เย็นที่เป็นสัญลักษณ์ของความเป็นแม่เท่านั้น มิดาจะเป็นผู้ให้อยู่เสมอ สิ่งที่ได้รับอย่างตอนที่เธอนำข้าวหน้าหมูชุบแป้งทอดไปให้ยูอิจิมีเพียงแค่ชาร้อนเท่านั้น

Donatella (๑๙๙๔ อ้างถึงใน Sasagawa 2012 : 96) กล่าวว่าตามคตินิยมสิทธิสตรีของทางยุโรปจะมองว่าหญิงกับชายมักจะอยู่ตรงข้ามกัน แต่ในผลงานของบะนะนะ เรื่องจะไม่จบลงที่หญิงชายตรงข้ามกัน แต่จะตีความได้ว่าผู้หญิงก็เป็นผู้ชายได้ และผู้ชายก็ย่อมกลายเป็นผู้หญิงได้เช่นกัน คิดว่าประเด็นนี้เป็นสิ่งที่ผู้อ่านชาวอิตาลี

^๕ 笹川洋子、「吉本ばなな『キッチン』における言語行為について—統合されるジェンダー—」、『観和国文』(37), 86-111, 2012-12-01

^{*} 「私がこの世でいちばん好きな場所は台所だと思う。」

ให้ความสนใจมาก นับว่าเป็นสิ่งแปลกสมกับเป็นญี่ปุ่นอย่างแท้จริง ผู้หญิงญี่ปุ่นอาจจะดูไม่มีแรงดึงดูดทางเพศเมื่อเทียบกับผู้หญิงอิตาลี และมักจะไม่ต่อล้อต่อเถียงกับผู้ชาย แต่ผู้หญิงญี่ปุ่นจะแอบเผยความเป็นกุลสตรีออกมา ด้วยเหตุนี้เมื่ออ่านหนังสือของบะนะนะจะรู้สึกได้เลยว่าไม่ผิดแน่แล้วนี่คือหนังสือของญี่ปุ่น

Nagao^๖ (長尾 2016 : 52) อ่านผลงานเรื่องนี้จากมุมมองคตินิยมสิทธิสตรี (Feminism) เขากล่าวว่าภาพตัวละครหญิงของบะนะนะเป็นภาพผู้หญิงแบบโบราณที่กลับไปหาห้องครัว และผลงานเรื่องนี้ยังคงมีกลิ่นอายของระบบปิตาธิปไตยอยู่ โดย Nagao ได้แนวความคิดนี้มาจาก Gössmann^๗

ด้านการนำไปเป็นสื่อการสอนภาษาญี่ปุ่นสำหรับผู้เรียนชาวต่างชาติ ที่ผ่านมาโดยส่วนใหญ่จะนิยมใช้เรื่อง*คิทเชน* เป็นสื่อการสอนภาษาญี่ปุ่นสำหรับผู้เรียนชาวต่างชาติ แต่ยังไม่ปรากฏการนำเรื่อง *มังงะทสึ* มาใช้เป็นสื่อการสอน มุมมองต่อเรื่อง *คิทเชน* ในฐานะเป็นสื่อการสอน สามารถสรุปเป็นประเด็นได้ดังนี้ Tanaka^๘ (田中 2003) ศึกษาลักษณะเด่นของคำศัพท์ที่ปรากฏในผลงานทั้งสองเรื่อง โดยมุ่งเน้นดูที่คำศัพท์แสดงเวลา สี เสียง และคำคุณศัพท์ที่แสดงความรู้สึก Mushiake (虫明 2003) ใช้ผลงานเรื่อง “คิทเชน” เป็นสื่อการสอนในวิชาการอ่านภาษาญี่ปุ่นระดับสูง โดยนักศึกษากลุ่มที่เป็นเรียนวิชานี้เป็นชาวต่างชาติทั้งหมดรวม ๖ คน ได้แก่ นักศึกษาจากประเทศจีน เกาหลี และสวีเดน เซอร์แลนด์ Mushiake เลือกผลงานเรื่องนี้เป็นสื่อการสอนเนื่องจากเนื้อเรื่องมีแนวโน้มในการนำเสนอที่เป็นสากลจึงไม่น่าจะทำให้เข้าใจยาก โดย Mushiake ศึกษาประเด็นการใช้สำนวนในเนื้อเรื่อง และหยาบยกประเด็นต่าง ๆ ขึ้นมาวิเคราะห์ ได้แก่ “สถานที่ที่เรียกว่าห้องครัว” “ภาพครอบครัว” และ “ความหมายของความตาย” ซึ่งสรุปผลได้ว่างานของบะนะนะเรื่องนี้เข้าใจง่ายเนื่องจากใช้ภาษาพูดอยู่มาก และสิ่งที่บะนะนะต้องการนำเสนอมีความเป็นสากล

^๖ 長尾 早苗、「吉本ばなな『キッチン』論：「家族する」ことの読み直し」、『玉藻』(50), 49-64, 2016-03, フェリス女学院大学国文学会

^๗ ヒラリア・ゴスマン他、『親和國文』(37), 86-111, 2002.12.01 神戸親和女子学院大学紀要

^๘ 田中理恵子、「吉本ばななの文体研究 (1) 『キッチン』と『満月』のテキストを中心として語彙の特性」、上越教育大学国語研究 20, 85-70, 2006-02

^๙ 虫明美喜、「留学生の目で見た吉本ばなな—『キッチン』の読解教材としての可能性—」、東北大学留学生センター紀要 (7), 29-37, 2003

จากงานวิจัยของ Mushiake สาเหตุที่ผู้เรียนสามารถเข้าใจผลงานได้โดยง่าย อาจจะอนุมานได้ว่าเนื่องจากเป็นผู้เรียนที่มีความสามารถทางภาษาญี่ปุ่นในระดับสูงและอาศัยอยู่ที่ญี่ปุ่นจึงอาจจะไม่มีปัญหาในการทำความเข้าใจเนื้อหา ส่วนเรื่องการศึกษาประเด็นอื่น ๆ ไม่ว่าจะเป็น “สถานที่ที่เรียกว่าห้องครัว” “ภาพครอบครัว” และ “ความหมายของความตาย” ล้วนเป็นประเด็นที่ Mushiake เห็นว่าเป็นเรื่องที่มีความเป็นสากลที่ไม่ว่าใครก็สามารถเข้าใจได้ แต่ทว่าประเด็นเหล่านี้เป็นประเด็นที่ Mushiake เป็นผู้นำเสนอและให้นักศึกษาแสดงความคิดเห็น ซึ่งสำหรับคณะผู้วิจัยแล้วคิดว่าเป็นการตีกรอบแนวความคิดของผู้เรียน และอาจจะไม่ได้มุมมองใหม่ ๆ ที่แตกต่างออกไปจากแนวทางการอ่านที่ผ่าน ๆ มา นอกจากนั้นคณะผู้วิจัยยังพบว่ามียางประเด็นที่อาจมีความแตกต่างออกไปในกรณีที่ผู้อ่านเป็นผู้เรียนภาษาญี่ปุ่นชาวไทย ดังเช่นในงานของ Mushiake (虫明 2003 : 33) มีการกล่าวถึงเอริโกะว่า “เอริโกะที่เป็นแม่ (พ่อ) ที่เป็นกระเทยนั้น จะเป็นตัวละครที่ได้รับเพียงเสียงหัวเราะจากนักศึกษา หรือมีเช่นนั้นก็จะตัวละครที่ยอมรับได้ยากสำหรับนักศึกษา”^{๙๐} เมื่อพิจารณาจากข้อความดังกล่าวจะเห็นได้ว่านักศึกษาต่างชาติในชั่วโมงเรียนของ Mushiake ได้แก่นักศึกษาจากประเทศจีน เกาหลี และสวิตเซอร์แลนด์จะไม่ค่อยให้ความสนใจกับเรื่องของเอริโกะเท่าใดนัก ทั้ง ๆ ที่เอริโกะเป็นตัวละครที่มีความสำคัญ และมีอิทธิพลต่อชีวิตของมิดาสะและยูอิชิ ซึ่งเมื่อนำผลงานเรื่องนี้มาให้นักศึกษาไทยได้อ่านดูแล้ว พบว่านักศึกษาจำนวนมากให้ความสนใจในการข้ามเพศของเอริโกะด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น คณะผู้วิจัยจึงคิดว่ามีความจำเป็นที่จะศึกษาว่าผู้เรียนชาวไทยมีความเข้าใจผลงานเรื่องนี้มากน้อยเพียงไรและตีความเนื้อหาอย่างไร โดยศึกษาจากมุมมองทางวัฒนธรรมที่แตกต่างของชาวไทยที่มีต่อผลงานดังกล่าว และเพื่อเป็นการหาแนวทางการตีความผลงานในรูปแบบใหม่

๓. วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษามุมมองของผู้เรียนชาวไทยที่มีต่อเรื่อง “มังงะทสี่” ว่าผู้เรียนมีความเข้าใจผลงานมากน้อยเพียงไรและอย่างไร โดยงานวิจัยนี้จะเน้นศึกษาจากมุมมองทางวัฒนธรรมที่แตกต่าง

^{๙๐} ข้อความภาษาญี่ปุ่นกล่าวว่า 「しかもオカマであるという母（父）えり子は、学生にとっては笑ってしまうしかない、そうでもしなければ受け入れがたい存在だったようだ。」

๔. ประโยชน์ที่จะได้รับ

การเข้าใจความแตกต่างทางวัฒนธรรมจะช่วยให้ผู้อ่านทำความเข้าใจวัฒนธรรม ความคิดความเชื่อของคนญี่ปุ่นได้ดียิ่งขึ้นผ่านงานวรรณกรรม และยังสามารถต่อยอดไปสู่แนวทางการตีความแบบใหม่ที่มีต่อเนื่องเรื่องได้อีกด้วย

ความคิดเห็นของผู้เรียนชาวไทย

๑. ข้อมูลของกลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมายคือนักศึกษาชาวไทยจำนวน ๒๔ คนซึ่งลงทะเบียนเรียนวิชา “เรื่องสั้นญี่ปุ่น” ในปีการศึกษา ๒๕๕๙ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ นักศึกษาส่วนใหญ่เป็นนักศึกษาชั้นปีที่ ๓ ความสามารถภาษาญี่ปุ่นและประสบการณ์การใช้ชีวิตที่ประเทศญี่ปุ่นมีรายละเอียดดังตารางที่ ๑ และ ๒

ตารางที่ ๑ ความสามารถภาษาญี่ปุ่นของนักศึกษา

ระดับความสามารถภาษาญี่ปุ่น	ร้อยละ (คน)
N 1	๑๒.๕๐ (๓)
N 2	๖๖.๖๗ (๑๖)
N 3	๒๐.๘๓ (๕)
รวม	๑๐๐.๐๐ (๒๔)

ตารางที่ ๒ ประสบการณ์การใช้ชีวิตที่ประเทศญี่ปุ่นของนักศึกษา

ระยะเวลา	ร้อยละ (คน)
มากกว่า ๑ ปี	๘.๓๓ (๒)
ประมาณ ๑ ปี	๑๖.๖๗ (๔)
ประมาณ ๑ เดือน	๘.๓๓ (๒)
ประมาณ ๑-๒ สัปดาห์	๕๐.๐๐ (๑๒)
ไม่เคยไป	๑๖.๖๗ (๔)
รวม	๑๐๐.๐๐ (๒๔)

โดยทั่วไปในการอ่านภาษาญี่ปุ่น รวมทั้งการอ่านวรรณกรรมญี่ปุ่น ความสามารถภาษาญี่ปุ่นในระดับสูงและประสบการณ์การใช้ชีวิตที่ประเทศญี่ปุ่นจะช่วยให้ อ่านเนื้อเรื่องและทำความเข้าใจสิ่งที่อ่านได้ดีมากขึ้น จากตารางที่ ๑ และ ๒ จะเห็น ได้นักศึกษาส่วนใหญ่มีความสามารถภาษาญี่ปุ่นในระดับกลาง มากกว่าร้อยละ ๘๐ มีประสบการณ์การใช้ชีวิตที่ประเทศญี่ปุ่นโดยระยะเวลาสิ้นสุดคือมากกว่า ๑ ปี และ สิ้นสุดคือประมาณ ๑ สัปดาห์

๒. ระดับความเข้าใจของนักศึกษาที่มีต่อเรื่อง “มังงะทสี่”

ผู้วิจัยให้นักศึกษาอ่านเรื่อง “มังงะทสี่” ฉบับภาษาญี่ปุ่น โดยก่อนที่ผู้วิจัย จะให้อ่านเรื่อง “มังงะทสี่” ผู้วิจัยได้อธิบายรายละเอียดเกี่ยวกับเรื่อง “คิทเซน” และให้ นักศึกษาชมภาพยนตร์เรื่อง “คิทเซน” หลังจากให้นักศึกษาอ่านเรื่อง “มังงะทสี่” จบแล้ว จึงสอบถามนักศึกษาว่าเข้าใจเนื้อเรื่องมากน้อยเพียงไร โดยใช้แบบสอบถามมาตราส่วน ประมาณค่า ๕ ระดับ ผลปรากฏดังตารางที่ ๓

ตารางที่ ๓ ระดับความเข้าใจของนักศึกษา

ระดับความเข้าใจ	ร้อยละ (คน)
๔ ค่อนข้างเข้าใจ	๒๕.๐๐ (๖)
๓ เข้าใจครึ่งหนึ่ง	๕๘.๓๓ (๑๔)
๒ ไม่ค่อยเข้าใจ	๑๖.๖๗ (๔)
รวม	๑๐๐.๐๐ (๒๔)

จากตารางที่ ๓ จะเห็นได้ว่านักศึกษาร้อยละ ๒๕ (จำนวน ๖ คน) ประเมิน ตนเองว่าอ่านแล้วค่อนข้างเข้าใจ เมื่อดูระดับความสามารถภาษาญี่ปุ่นและประสบการณ์ การใช้ชีวิตที่ประเทศญี่ปุ่นของนักศึกษากลุ่มนี้พบว่าเป็นนักศึกษาที่มีความสามารถภาษา ญี่ปุ่นในระดับสูง (N 1 และ N 2) อีกทั้ง นักศึกษาจำนวน ๔ คน มีประสบการณ์การใช้ ชีวิตที่ญี่ปุ่นมากกว่า ๑ เดือน จากข้อมูลดังกล่าว ทำให้สรุปได้ว่าระดับความสามารถ ภาษาญี่ปุ่นและประสบการณ์การใช้ชีวิตอยู่ที่ประเทศญี่ปุ่นส่งผลต่อการทำความเข้าใจ เรื่องที่อ่าน

เมื่อสอบถามนักศึกษาเกี่ยวกับประเด็นที่ยากที่สุดของเรื่องนี้โดยให้เลือกตอบ จากตัวเลือก ๕ ข้อ ได้แก่ ๑) คำศัพท์ ๒) ประโยคยาว ๆ ๓) การใช้ภาพเปรียบเทียบ ๔) ความรู้ทางวัฒนธรรม ๕) อื่น ๆ ผลปรากฏว่านักศึกษาจำนวน ๑๗ คน (ร้อยละ ๗๐.๘๓) ตอบว่าการใช้ภาพเปรียบเทียบเป็นประเด็นที่ยากที่สุดของเรื่องนี้^{๑๑} ในส่วน รายละเอียดเกี่ยวกับเรื่องการใช้ภาพเปรียบเทียบ นักศึกษาส่วนใหญ่กล่าวถึงประเด็นในเรื่องของพระจันทร์เต็มดวงซึ่งเป็นชื่อเรื่อง และเรื่องของอาหารที่ปรากฏในเรื่อง นอกจากนี้ จากความคิดเห็นของนักศึกษา ทำให้ทราบว่านักศึกษาให้ความสนใจพิเศษ ภาวะด้วยเช่นกัน เนื่องจากที่ผ่านมา นักศึกษามักจะได้รับข้อมูลว่าสังคมยังไม่ให้การยอมรับเพศที่สาม ประเด็นที่ผู้เขียนนำเพศที่สามมาเป็นตัวละครที่มีบทบาทสำคัญในเรื่องนี้จึงเป็นประเด็นที่ได้รับความสนใจจากนักศึกษา ในส่วนต่อไปจะขอกล่าวถึงเรื่อง พระจันทร์เต็มดวง อาหาร และเพศภาวะ โดยนำเสนอจากมุมมองทางวัฒนธรรมที่แตกต่าง

พระจันทร์เต็มดวง

คำว่า “มังละทลี” ซึ่งเป็นชื่อเรื่องหมายถึง “พระจันทร์เต็มดวง” ผู้วิจัยสอบถาม นักศึกษาว่าคิดว่าชื่อเรื่อง “มังละทลี” (พระจันทร์เต็มดวง) ในเรื่องนี้เป็นสัญลักษณ์แทน อะไร แตกต่างจากภาพพจน์ “พระจันทร์เต็มดวง” ของไทยหรือไม่ อย่างไร คำถามเป็น คำถามปลายเปิด นักศึกษาสามารถเขียนแสดงความคิดเห็นได้อย่างอิสระและตอบได้ มากกว่าหนึ่งคำตอบ

๑. พระจันทร์เต็มดวงในความคิดของนักศึกษา

เมื่อถามว่าคิดว่าชื่อเรื่อง “มังละทลี” (พระจันทร์เต็มดวง) ในเรื่องนี้เป็น สัญลักษณ์แทนอะไร นักศึกษาตอบมารวม ๒๕ คำตอบ ดังตารางที่ ๔

^{๑๑} รองลงมาคือประโยคยาว ๆ จำนวน ๔ คน ความรู้ทางวัฒนธรรม ๑ คน อื่น ๆ ได้แก่ นิสัยตัวละคร ๑ คน แก่นของเรื่อง ๑ คน

ตารางที่ ๔ “มังสะทลี” ในความคิดของนักศึกษา

ความหมาย	จำนวนคำตอบ
มีคาสะที่มีความเติบโตทางจิตใจและสามารถเป็นแสงสว่างให้ผู้อื่นได้	๘
แสงนำทางยามที่ชีวิตต้องเผชิญกับความมืดมน/การมีชีวิตอยู่ต่อไปท่ามกลางความมืดมิด	๓
ความอ้างว้างเปล่าเปลี่ยว	๓
ความอบอุ่น และความหวัง	๒
กลมเหมือนข้าวหน้าหมูทอด (ซึ่งมักใส่อยู่ในภาชนะทรงกลม)	๑
การใช้ความอึดเฝือกจากการกินอาหารคำจุนจิตใจอันอ่อนล้า	๑
ความสัมพันธ์ของตัวเอก ๒ คนที่มาบรรจบกันดังเส้นโค้งของวงกลม	๑
ตัวละครที่ชื่อเอริโกะ	๑
อิทธิพลของผู้ล่วงลับที่มีผลต่อผู้ที่ยังมีชีวิตอยู่	๑
การเติมเต็มส่วนที่ขาดหายไป	๑
ความรู้สึกในใจของมีคาสะ	๑
แทนคำตอบของมีคาสะว่าอยากทำอะไรต่อไปในชีวิต	๑
มีคาสะและยูอิจิ	๑

จากตารางที่ ๔ จะเห็นได้ว่านักศึกษารวมจำนวน ๘ คน (ร้อยละ ๓๓.๓๓) สามารถทำความเข้าใจความหมายของ “มังสะทลี” ซึ่งเป็นชื่อเรื่องได้ ในขณะที่นักศึกษาล้วนส่วนใหญ่ยังไม่ค่อยเข้าใจอย่างชัดเจนนัก

ในเนื้อเรื่องมีตอนที่กล่าวถึงเอริโกะ (แม่ของยูอิจิซึ่งเป็นผู้ชายหรืออีกนัยหนึ่งก็คือพ่อของยูอิจิ) ว่า 「えりこさんはそこに輝く太陽だった。」^{๑๒} (น. ๑๑๘) (คำแปล : เอริโกะซึ่งเป็นพระอาทิตย์ที่ทอแสงอยู่ที่นั่น) เอริโกะเปรียบเสมือนดวงอาทิตย์ของทั้งยูอิจิ และมีคาสะ เนื่องจากตั้งแต่แม่แท้ ๆ ของยูอิจิเสียชีวิตไปตั้งแต่ยูอิจิยังเด็ก เอริโกะซึ่งเดิมเป็นพ่อของยูอิจิตัดสินใจแปลงเพศและพยายามทำหน้าที่แม่และพ่อ คอยดูแลให้ความรัก

^{๑๒} ข้อความจากเรื่อง มังสะทลี อ้างอิงจาก 吉本ばなな, 『キッチン』, 新潮社, 2016 · 6

๒๕๐ ปิยะนุช วิริยะนะวัตร

ความอบอุ่นแก่ยูอิจิเป็นอย่างดี สำหรับมิกาเระนั้น หลังจากที่ต้องสูญเสียคุณย่าซึ่งเป็นญาติคนสุดท้ายที่มีอยู่ ทำให้มิกาเระรู้สึกโดดเดี่ยวอ้างว้างเป็นอย่างยิ่ง พอยูอิจิชักชวนให้มาพักที่บ้านจึงได้ใช้ชีวิตร่วมกับเอริโกะ แม้จะเป็นเพียงระยะเวลาสั้น ๆ แต่การได้ใช้ชีวิตร่วมกับเอริโกะทำให้มิกาเระได้รับพลังชีวิตกลับมาอีกครั้ง ด้วยเหตุนี้เอริโกะจึงเปรียบเสมือนดวงอาทิตย์ของทั้งยูอิจิและมิกาเระ ต่อมาเมื่อเอริโกะเสียชีวิต ยูอิจิดกอยู่ในสภาพโดดเดี่ยวอ้างว้างเช่นเดียวกับที่มิกาเระเคยประสบ ในตอนนั้น มิกาเระซึ่งได้รับความรักความอบอุ่นจากเอริโกะจนกลับมาใช้ชีวิตได้ตามปกติจึงกลับไปเป็นผู้ที่คอยดูแลยูอิจิ การเติบโตทางจิตใจของมิกาเระจึงเปรียบเหมือนกับพระจันทร์ที่ค่อย ๆ รับแสงสว่างจากดวงอาทิตย์ จากคืนเดือนมืดกลายเป็นจันทร์เสี้ยวและกลายเป็นพระจันทร์เต็มดวง จนสามารถส่องแสงให้กับทุกชีวิตในยามราตรีที่มีมืดมิดได้

เมื่อดูคำตอบที่นักศึกษาตอบมารวม ๓๒ คำตอบเกี่ยวกับพระจันทร์เต็มดวงของไทย สามารถแบ่งคำตอบออกได้เป็น ๒ กลุ่มคือ กลุ่มคำตอบที่แสดงความหมายด้านบวกกับกลุ่มคำตอบที่แสดงความหมายด้านลบ รายละเอียดดังตารางที่ ๕

ตารางที่ ๕ พระจันทร์เต็มดวงของไทยในความคิดของนักศึกษา

ความหมายด้านบวก	จำนวนคำตอบ	ความหมายด้านลบ	จำนวนคำตอบ
ความงาม (โดยเฉพาะสตรี)	๑๓	ผีสิง/สิ่งลึกลับ (ที่ไม่ดี)	๓
ความโชคดี/ฤกษ์ดี/สิริมงคล/ ความศักดิ์สิทธิ์	๖	ลางร้าย	๒
ความรักความคิดถึง/ความโรแมนติก	๕	ความเหงา	๑
ความสุข	๑		
ความนุ่มนวล	๑		

จากตารางที่ ๕ เมื่อกล่าวถึงพระจันทร์เต็มดวงของไทย ในความคิดของนักศึกษาไทยราวครึ่งหนึ่งจะนึกถึงความงามงดงาม โดยเฉพาะความงามของสตรี ซึ่งน่าจะได้รับอิทธิพลจากบทประพันธ์ในอดีตซึ่งกวี (ชาย) มักจะกล่าวชมความงามของพระจันทร์เต็มดวงโดยเปรียบเปรยถึงใบหน้าอันงดงามของหญิงสาวอันเป็นที่รัก นอกจากนี้ พระจันทร์

เต็มดวงยังแสดงความหมายถึงความรักความคิดถึง ความโรแมนติก ความโชคดี ความศักดิ์สิทธิ์ ในนัยยะดังกล่าวนี้ ในความเป็นจริงอาจจะไม่เป็นลักษณะเฉพาะของชาวไทยที่มีความคิดเช่นนี้

๒. ความหมายของพระจันทร์เต็มดวงโดยทั่วไป

พระจันทร์เต็มดวง^{๓๓} ในความคิดของชาวจีนก็สะท้อนภาพคล้ายกันกับของไทย ชาวจีนมีพิธีไหว้พระจันทร์เพื่อสักการะเทพซึ่งมีพระสิริโฉมงดงามและเป็นผู้ให้ความสงบสุขแก่สรรพสิ่งในโลกนามว่าไท่ฮิมเนี่ย ในอดีตวันไหว้พระจันทร์เป็นวันที่หนุ่มสาวออกมาพบปะกัน ในปัจจุบันเป็นวันครอบครัว แสดงถึงความกลมเกลียว เป็นวันนัดหมายรวมญาติเพื่อกินขนมจิบชาพร้อมกันภายใต้แสงจันทร์

ในความคิดของชาวญี่ปุ่นพระจันทร์เต็มดวงเป็นสัญลักษณ์ของความอุดมสมบูรณ์ของพืชผล^{๓๔} ญี่ปุ่นรับธรรมเนียมการชมจันทร์ (お月見) มาจากจีนในช่วงราวศตวรรษที่ ๙ ในอดีตกวีซึ่งเป็นชนชั้นสูงจะแต่งบทประพันธ์ชื่นชมความงามของพระจันทร์ เกษตรกรจะอธิษฐานต่อพระจันทร์เพื่อขอให้ผลผลิตมีความอุดมสมบูรณ์ โดยมีความเชื่อว่าพืชผลจะเจริญเติบโตไปพร้อม ๆ กับพระจันทร์ซึ่งค่อย ๆ เต็มดวง เมื่อถึงวันชมจันทร์จึงนิยมนำขนมดังโงะ หรือเผือกมานาเสนอไหว้เพื่อแสดงความขอบคุณที่ช่วยให้มีผลผลิตที่ดีทางการเกษตร นอกจากนี้ ยังหมายถึงการรำลึกถึงบรรพบุรุษผู้ล่วงลับอีกด้วย

พระจันทร์เต็มดวงในความคิดของตะวันตก ในภาษาอังกฤษใช้คำว่า lunar ในความหมายที่เกี่ยวกับพระจันทร์ คำว่า lunatic ซึ่งเป็นคำคุณศัพท์หมายถึง บ้าคลั่งวิกลจริต จากความหมายของคำศัพท์นี้จึงเชื่อมโยงไปสู่เหตุการณ์ที่ได้รับอิทธิพลจากแสงจันทร์ ดังเช่นมนุษย์หมาป่าที่ต้องแปลงร่างเป็นหมาป่าในคืนพระจันทร์เต็มดวง ซึ่งความคิดนี้ได้ถ่ายทอดไปยังชนชาติอื่น ๆ ผ่านผลงานประพันธ์ต่าง ๆ ซึ่งส่งผลให้นักศึกษาไทยบางส่วนมีความคิดเห็นต่อพระจันทร์เต็มดวงในลักษณะนี้

กล่าวได้ว่า “พระจันทร์เต็มดวง” น่าจะมีความหมายร่วมซึ่งมีความเป็นสากลเป็นจุดร่วมของหลายวัฒนธรรม ทั้งความหมายในด้านบวกและความหมายในด้านลบ แต่เนื่องจาก “พระจันทร์เต็มดวง” ในงานเขียนเรื่อง “มังงะทสี” บะนะนะซึ่งเป็นผู้เขียน

^{๓๓} สืบค้นจาก https://www.m-culture.go.th/young/ewt_news.php?nid=321 [14/10/2017]

^{๓๔} สืบค้นจาก <https://dot.asahi.com/tenkijp/suppl/2017100300068.html?page=1> [14/10/2017]

ใช้แสดงความหมายซึ่งมีความเป็นลักษณะเฉพาะ จึงทำให้นักศึกษาราวครึ่งหนึ่งประสบปัญหาในการทำความเข้าใจสิ่งที่ผู้เขียนต้องการสื่อผ่านคำว่า “พระจันทร์เต็มดวง”

๓. ความหมายของพระจันทร์เต็มดวงในเรื่อง “มังงะทสี่”

ในวรรณกรรมญี่ปุ่นมีการกล่าวถึงพระจันทร์เต็มดวงในผลงานต่าง ๆ มาตั้งแต่สมัยโบราณ เช่นเรื่อง “ตำนานเจ้าหญิงจากดวงจันทร์” (『竹取物語』)^{๙*} อรรถยา^{๙๑} (๒๕๕๐ : ๕๑) กล่าวว่า “นับตั้งแต่ยุคโบราณมา มนุษย์ชื่นชมดื่มด่ำกับความงามอันลึกลับของพระจันทร์ และด้วยเหตุนี้เองจึงเป็นที่มาของเรื่องราวของเจ้าหญิงคิซุเมะผู้มี ความงามเลิศไม่มีผู้ใดมาเปรียบได้ ความงามอันลึกลับของเจ้าหญิงคิซุเมะสะท้อนให้เห็นถึงจิตใจมนุษย์ที่ชื่นชมความงามอันลึกลับของพระจันทร์นั่นเอง” พระจันทร์เป็นเครื่องหมายของความงามและความลึกลับ ต่อมาในสมัยเอโดะมีผลงานเรื่อง “อุงะทสี่ โมโนะตะริ” (『雨月物語』)^{๙๒} เป็นหนังสือรวมเรื่องสั้น ๙ เรื่องเกี่ยวกับภูตผี วิญญาณ จากชื่อเรื่อง และเนื้อหาของเรื่องสั้นที่บรรจุอยู่ในหนังสือเล่มนี้จะเห็นได้ว่าการใช้ “พระจันทร์เต็มดวง” ในความหมายของความลึกลับ อย่างไรก็ตามการที่การใช้พระจันทร์เต็มดวงที่เกี่ยวข้องกับความงามของหญิงสาวด้วยเช่นกัน ดังเช่นในเรื่องสั้นที่ชื่อว่า “กระท่อมหญ้าคา” (『浅茅が宿』) ตรงที่กล่าวว่า “ที่หมู่บ้านมะมะแห่งนี้ มีหญิงสาวที่สวยงามที่ถูกเรียกว่าทะโกะนะอยู่ แต่เนื่องจากที่บ้านนางยากจนมาก นางจึงมีแต่เสื้อผ้าฝ้ายค่อนน้ำเงินพื้น ๆ สวมใส่ ผมเผ้าก็รุงรัง แถมยังไม่ได้ใส่รองเท้า แต่ใบหน้าของนางนั้นเหมือนกับพระจันทร์เต็มดวง” (น. ๖๖)^{๙๓} ซึ่งแนวคิดดังกล่าวเป็นแนวคิดที่คล้ายกับกวีของไทย และดังคำตอบของนักศึกษาในตารางที่ ๔ และ ๕ นอกจากนี้ในสมัยเมจิยัง

^{๙*} เขียนขึ้นราวต้นศตวรรษที่ ๑๐ เป็นนิทานเรื่องเก่าแก่ที่สุดของญี่ปุ่น กล่าวถึงเจ้าหญิงคางุยะ (かぐや姫) ถือกำเนิดในกระบอกไม้ไผ่ ก่อนที่ตายายจะเก็บไปชุบเลี้ยง เมื่อโตเป็นสาวมีผู้ชายสูงศักดิ์มาสู่ขอ จนสุดท้ายเจ้าหญิงคางุยะได้เดินทางกลับดวงจันทร์

^{๙๑} อรรถยา สุวรรณระดา “ตำนานเจ้าหญิงจากดวงจันทร์: บันทึกการเดินทางจากเมืองโทะซะ” สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ๒๕๕๐

^{๙๒} ฉบับแปลภาษาไทยใช้ชื่อว่า “เรื่องเล่าคืนฝนพรำจันทร์” แปลโดย อรรถยา สุวรรณระดา และคณะ (อรรถยา สุวรรณระดา และคณะ “เรื่องเล่าคืนฝนพรำจันทร์” สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ๒๕๕๔

^{๙๓} เรื่องนี้แปลโดย ทาริน คลานวัดน์ อยู่ในหนังสือ “เรื่องเล่าคืนฝนพรำจันทร์”

ปรากฏการใช้พระจันทร์เต็มดวงในผลงานเช่นเรื่อง “จูซันยะ” (『十三夜』)^{๙๙} ของฮิโรจิ อิจิโย (樋口一葉)^{๑๐๐} พระจันทร์เต็มดวงในเรื่องนี้ใช้แสดงความหมายถึงเรื่องราว ๒ เรื่อง กล่าวคือ ประการแรกหมายถึงการชมจันทร์ ดังที่ได้เห็นจากชื่อเรื่อง คำว่า “จูซันยะ” หมายถึงคืนวันที่ ๑๓ กันยายน เดิมทีญี่ปุ่นมีการชมจันทร์ ๒ ครั้งคือในคืนวันที่ ๑๕ สิงหาคม^{๑๐๑} ซึ่งเป็นธรรมเนียมที่รับมาจากประเทศจีน กับอีกครั้งคือในคืนวันที่ ๑๓ กันยายน โดยการชมจันทร์ในคืนวันที่ ๑๕ สิงหาคมจะเป็นที่รู้จักมากกว่า ตั้งแต่สมัยเอโดะจะมีธรรมเนียมที่ยึดถือต่อกันมาว่าหากชมจันทร์เพียงแค่วันเดียวจะนำมาซึ่งโชคร้าย ดังนั้น หากลองได้ชมจันทร์ในคืนวันที่ ๑๕ สิงหาคมแล้ว จะต้องชมจันทร์ในคืนวันที่ ๑๓ กันยายนด้วย ส่วนความหมายอีกประการหนึ่งคือ แสงจันทร์สะท้อนให้เห็นถึงเคราะห์กรรมของตัวละครแต่ละคน ไม่ว่าจะเป็นตัวละครเอกหญิงที่ชื่อว่า โอเซกิ (おせき) สมาชิกในครอบครัวของเธอ และคนรักเก่าของเธอ เป็นแสงจันทร์ที่โอบล้อมผู้ที่แบ่งปันความทุกข์ตรม^{๑๐๒} กันด้วย ยิ่งแสงจันทร์ในคืนวันที่ ๑๓ กันยายนงดงามกระจ่างแจ้งเพียงใด ก็ยิ่งตอกย้ำความทุกข์ตรมของตัวละครในเรื่องมากขึ้นเท่านั้น ดังที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่า “พระจันทร์เต็มดวง” ในงานเขียนของญี่ปุ่น นอกเหนือจากการใช้แสดงความหมายของ “ความงดงาม” ซึ่งเหมือนกับของไทย ยังมีการใช้แสดงความหมายในรูปแบบสัญลักษณ์เฉพาะตัวของผู้เขียนด้วยดังเช่นเรื่อง “จูซันยะ”

พระจันทร์เต็มดวงในเรื่อง มังงะทสึ Nagao^{๑๐๓} (長尾：2016：54) กล่าวว่า

^{๙๙} เขียนขึ้นในปี ค.ศ. ๑๘๙๕ บรรยายถึงเรื่องราวของตัวละครเอกหญิงที่ชื่อ โอเซกิ (おせき) ซึ่งแต่งงานกับสามีที่มียศถาบรรดาศักดิ์ แต่ต้องพบกับชีวิตสมรสอันขมขื่นเนื่องมาจากฐานะอันแตกต่างระหว่างตัวเธอและสามี จนเธอตัดสินใจที่จะหย่าขาดจากสามี

^{๑๐๐} ๑๘๗๒-๑๘๙๖

^{๑๐๑} เรียกว่า juugoya (十五夜)

^{๑๐๒} มีการใช้พระจันทร์ในฉากสำคัญของเรื่อง Juusanya ในฉากที่มารดาโน้มน้าวให้ Oseki ล้มเลิกความคิดที่จะหย่าร้างกับสามีตนเอง ดังในตอนที่กำลังกล่าวว่า 「母親は声たて、何といふ此娘は不仕合、と又一しきり大泣きの雨。くもらぬ月も折から淋しくて、うしろの土手の自然生を弟の亥之が折て来て、瓶にさしたる薄の穂の招く手振りも哀なる夜なり。」

^{๑๐๓} 長尾 早苗、「吉本ばなな『キッチン』論：「家族する」ことの読み直し」、『玉藻』(50), 49-64, 2016-03, フェリス学院大学国文学会

“เอริโกะตอนที่มีชีวิตอยู่เป็นพระอาทิตย์ แต่ตอนตายเป็นพระจันทร์เต็มดวง” Miyakawa^{๒๔} (宮川 : 2003 : 85) ซึ่งให้เห็นว่าทั้งเรื่อง คิทเซ่น มังงะทสึ และ Moonlight shadow ต่างมีพระจันทร์มาเกี่ยวข้อง ในเรื่องมังงะทสึ จะเห็นได้ว่าส่วนใหญ่อากจะบรรยายภาพในตอนกลางคืน และดังที่ปรากฏในเนื้อเรื่องที่กล่าวว่าเอริโกะเปรียบเสมือนพระอาทิตย์ ดังนั้นพระจันทร์เต็มดวงจึงไม่น่าจะหมายถึงเอริโกะตามที่ Nagao กล่าวไว้ ในเรื่องมังงะทสึมีการใช้พระจันทร์แสดงถึงความงามเช่นเดียวกันในตอนที่มีคาเงะรออยู่จิบช็อคโกแลตทำอาหาร 『もうたくさんだと思ひながら見上げる月明かりの、心にしみ入るように美しさを、私は知っている。』 (น. ๘๓) (คำแปล : ถึงจะรู้สึกเต็มกลืนก็ตามแต่ฉันก็ได้เรียนรู้ถึงความงดงามของแสงจันทร์ที่ซึมซับเข้ามาในหัวใจในยามค่ำคืนเมื่อแหงนมอง) และเมื่ออยู่จิบกลับมาถึงที่พัก เขาได้กล่าวว่า 『だって、君が来ればいっぺんですむんだから。ほーら、月がきれいだよ。』 (น. ๘๔) (คำแปล : ก็แหม พอเธอมาทุกอย่างก็เสร็จเรียบร้อยเลย ดูนั่นสิ พระจันทร์สวยนะ) จากบทสนทนาของมิคาเงะและยูอิชิ กล่าวได้ว่าพระจันทร์ในเรื่องนี้น่าจะใช้ในความหมายเชิงบวก ในการวิเคราะห์ความหมายของพระจันทร์ คณะผู้วิจัยคิดว่าจะต้องศึกษาการใช้ภาพพจน์อื่น ๆ ประกอบด้วย โดยเฉพาะการใช้ภาพพจน์ตรงกันข้ามระหว่าง “แสงสว่าง” และ “ความมืด” ระหว่างที่มีคาเงะรอข้าวหน้าหมุขบแบ่งทอด และอยู่ในจุดที่ลึ้นหวั่งที่สุดแล้ว มีบทบรรยายกล่าวว่า 『どんよりと暗いだけだ。どうか、もっと明るい光や花のあるところでゆっくり考えさせてほしいと思う。』 (น. ๑๒๕) (คำแปล : มีแต่ความมืดมนอนธกาล ได้โปรดเกิด ขอให้ฉันได้มีเวลาไตร่ตรองในที่ที่มีแสงสว่างสดใสมากกว่านี้หรือที่มีดอกไม้จะได้ใหม่) ความมืดในเรื่องนี้สรุปได้ว่าหมายถึง “ความสิ้นหวัง” และยังมีความหมายครอบคลุมไปถึงเรื่องของ “ความตาย” ด้วย ดังเช่นประโยคที่กล่าวว่า 『二人の気持ちは死に囲まれた闇の中で、』 (น. ๑๒๓) (คำแปล : ท่ามกลางความมืดความตายได้โอบล้อมความรู้สึกของเราสองคนเอาไว้) ซึ่งสิ่งนี้จะตรงกันข้ามกับการใช้ “แสงสว่าง” ซึ่งแทนการมีชีวิตอยู่เช่น 『偉大な人物はいるだけで光を放ち、まわりの人の心を照らす。』 (น. ๘๘) (คำแปล : เพียงมีผู้ยิ่งใหญ่อยู่ข้างกาย แสงเรื่องราวจะเปล่งประกายออกมาสาดส่องไปยังหัวใจของผู้คนรอบข้าง) จากที่กล่าวมาข้างต้นจึงสามารถสรุปได้ว่าพระจันทร์เต็มดวงในเรื่อง มังงะทสึ น่าจะ

^{๒๔} 宮川 健郎、「えり子さん—吉本ばなな「キッチン」」(特集 脇役たちの日本近代文学) — (脇役 28 選)、『紋説

หมายถึงความพยายามในการมีชีวิตอยู่ต่อไปท่ามกลางความมืดมิดซึ่งปราศจากดวงอาทิตย์ (เอริโกะ) แสงจันทร์เป็นแสงซึ่งแสดงถึงความหวังของมิคาเงะและยูอิจิ ดังจะเห็นได้จากตอนที่มิคาเงะเอาข้าวหน้าหมูชุบแป้งทอดไปให้ยูอิจิ 『月は高く明るく、星をかき消して夜空を渡ってゆく。満月だった。雲にかくれ、さらりとまた姿を現す。(略)トラックが時折すごい音で追い越してゆき、しんと静まるその後で、アスファルトが月に光る。』

(น. ๑๒๗) (คำแปล : พระจันทร์ทอดแสงลอยสูงเด่นบนท้องฟ้ายามราตรีที่ไร้ดาว เป็นพระจันทร์เต็มดวง อาจจะเคยถูกเมฆบดบังไปบ้าง แต่ได้ดวงใจออกมาให้เห็นอีกครั้ง อย่างนุ่มนวล (ย่อ) บางครั้งบางครั้งรถบรรทุกจะส่งเสียงคำรามแล้วแหงหน้าขึ้นไป เมื่อกลับสู่ความเงียบสงบหลังจากนั้นแล้ว แสงจันทร์จะสะท้อนกระทบบถนนลาดยางมะตอย) ในส่วนของยูอิจิเมื่อได้ทานข้าวหน้าหมูชุบแป้งทอดแล้ว 『雄一笑顔はぴかぴか光り。』 (น. ๑๓๗) (คำแปล : ใบหน้าเปื้อนรอยยิ้มของยูอิจิส่องแสงเป็นประกาย) นอกจากนี้ พระจันทร์เต็มดวงในเรื่องนี้ยังอาจหมายถึงความรัก ความสัมพันธ์ระหว่างมิคาเงะกับยูอิจิ ที่ได้สื่อสารกันจนเข้าใจกันอีกด้วย

เมื่อพิจารณาคำตอบของนักศึกษาเกี่ยวกับความหมายของ “พระจันทร์เต็มดวง” ในเรื่องนี้ จากคำตอบที่นักศึกษาดูตอบมามากที่สุดคือ “มิคาเงะที่มีความเติบโตทางจิตใจและสามารถเป็นแสงสว่างให้ยูอิจิได้” สามารถวิเคราะห์ได้ว่านักศึกษาบางส่วนสามารถตีความได้ใกล้เคียงกับความหมายที่บ่งบอกระยะต้องการสื่อ และยังสามารถกล่าวได้ว่าจากการที่คนไทยคุ้นเคยกับความหมายของพระจันทร์ที่ว่า พระจันทร์เต็มดวง แทน “ความงาม (โดยเฉพาะสตรี)” และ “ความโชคดี/ฤกษ์ดี/สิริมงคล/ความศักดิ์สิทธิ์” ซึ่งสะท้อนออกมาในคำตอบของนักศึกษาที่ดีความว่าพระจันทร์เต็มดวงแทนตัวมิคาเงะ และทำให้เห็นได้ว่านักศึกษายึดติดกับแนวความคิดที่ว่า “พระจันทร์เต็มดวง” = ผู้หญิง จึงอาจจะมองข้ามไปว่าพระจันทร์เต็มดวงในเรื่องนี้มีความหมายถึงการกลับมามีชีวิต มีกำลังใจในการต่อสู้ชีวิตต่อไปของยูอิจิด้วย ดังที่ อรรถยา (๒๕๕๒)^{๒๕} ได้วิเคราะห์ความหมายของพระจันทร์ในเรื่องโทะชะนิกิว่าพระจันทร์เป็นสัญลักษณ์สื่อถึงสภาพการเดินทางที่กำลังจะเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดี หรือกำลังจะผ่านพ้นจากอุปสรรคต่าง ๆ

^{๒๕} อรรถยา สุวรรณระดา. “พระจันทร์” ในวรรณกรรมญี่ปุ่นเรื่องโทะชะนิกิ. “วารสารมนุษยศาสตร์” ปีที่ ๑๖ ฉบับที่ ๑ หน้า ๔๐-๕๐. ๒๕๕๒.

ซึ่งคล้ายกับชีวิตของตัวเอกในเรื่องนี้ Sasagawa^{๒๖} (笹川 : 2012 : 99) กล่าวว่า “ฉากที่มิกาจะป็นขึ้นไปหายูอิ และเคาะหน้าต่างห้องที่ชั้น ๒ นั้น ปกติแล้วจะถือว่าเป็นการกระทำของพระเอก ในนิทานมักมีการสร้างตัวละครชายผู้ต่อสู้และฝ่าฟันอุปสรรคเพื่อไปช่วยหญิงสาวออกมา ถ้าในความหมายแบบนี้ในเรื่องนี้จึงต้องบรรยายภาพมิกาจะไปในบทบาทของผู้ชายที่ต้องไปช่วยเหลืยูอิผู้อ่อนแอและต้องการความช่วยเหลือ” จากที่ Sasagawa กล่าวมาเรื่อง มังงะทสี่ จึงเป็นเรื่องที่เน้นการมีกำลังใจและกลับมาสู้ชีวิตต่อไปได้ของยูอิ ซึ่งในส่วนของมิกาจะการผ่านความเลวร้ายต่าง ๆ จะอยู่ในเรื่อง คิทเช่น นอกจากนี้ การใช้ “พระจันทร์” ในเรื่องนี่ยังมีความเชื่อมโยงเกี่ยวข้องกับเรื่องของอาหารด้วย เช่น คำพูดของยูอิในตอนทีกล่าวว่า 『すごく月がきれいなを見た、とかつて料理の出来に響くでしょ。月見うどん作るとかそういう間接的なことじゃなくてさ』 (น. ๘๔) (คำแปล : ได้ชมพระจันทร์อันงดงาม มันเหมาะเจาะกับที่อาหารเสร็จพอดีเลยใช้ไหมล่ะ คงไม่ใช่แบบอ้อม ๆ อย่างที่ทำทสี่คิมิ^{๒๗} หรอกนะ) ดังที่ได้กล่าวไปว่าเนื่องจากนักศึกษาชาวไทยอาจจะยึดติดกับภาพพระจันทร์ตามคติของคนไทยที่มีมาแต่โบราณ จึงอาจจะตีความภาพรวมของความหมายและลักษณะเฉพาะของการใช้ภาพพจน์พระจันทร์ในเรื่องนี้ก็เป็นได้

อาหาร

ผู้วิจัยสอบถามความคิดเห็นของนักศึกษาเกี่ยวกับอาหารที่ปรากฏในเรื่องนี้และที่ปรากฏในงานเขียนของไทย คำถามเป็นคำถามปลายเปิด นักศึกษาสามารถเขียนแสดงความคิดเห็นได้อย่างอิสระและตอบได้มากกว่าหนึ่งคำตอบ (นักศึกษาตอบข้อนี้ ๑๒ คน รวม ๒๓ คำตอบ)

^{๒๖} 笹川洋子、「吉本ばなな『キッチン』における言語行為について—統合されるジェンダー—」、『親和国文』(37), 86-111, 2012-12-01 (P. 99)

^{๒๗} “ทสี่คิมิ” แปลว่าการชมจันทร์ เป็นประเภทของอุตังชนิดหนึ่ง จะใส่ไข่ลงไปข้างบนอุตัง โดยเปรียบเทียบไข่แดงเป็นพระจันทร์

ตารางที่ ๖ อาหารในความคิดของนักศึกษา

ในเรื่อง “มังละทลี”	จำนวน คำตอบ	ในงานเขียนของไทย	จำนวน คำตอบ
บรรยายอย่างเรียบง่ายแต่พูดถึงรสชาตอย่างละเอียดทำให้รู้สึกหิวและอยากกินตามไปด้วย	๒	เป็นตัวแทนตัวละครตัวใดตัวหนึ่ง อาหารคือความทรงจำต่อบุคคลใด บุคคลหนึ่ง	๑
แทนความรู้สึกนึกคิดของตัวละคร	๑	เสนอภาพอาหารพร้อมที่ไปที่ไป เช่นมาจากสูตรใดภาคใด เน้น บรรยายกลิ่นและสรรพคุณต่อ ร่างกายของเครื่องเทศที่ใช้ในอาหาร อธิบายวิธีการปรุง	๑
บรรยายแค่รูปลักษณ์ไม่ค่อยรู้สึกถึง ภาพความน่ากิน	๑	พูดถึงรสชาตกลิ่นและเครื่องเทศ เครื่องปรุง	๑
บรรยายคุณภาพวิธีการทำและ สัมผัสจากการกิน	๑	คงไม่สามารถสร้างแรงบันดาลใจ ที่ลึกซึ้งขนาดนั้นขึ้นมาได้	๑
บรรยายให้เห็นลักษณะภายนอก ทำให้เห็นภาพอาหารที่รับรู้จาก สายตา	๑	มีรสจัดจ้านวิธีปรุงยุ่งยาก	๑
อาหารเป็นสิ่งสำคัญในการตัดสินใจ เพื่อเปลี่ยนแปลงบางสิ่งแม้อาหาร จะเป็นสิ่งที่พบเจอทุกวันแต่ก็สร้าง แรงบันดาลใจได้	๑	ไม่เหมือนของญี่ปุ่น	๑
เป็นอาหารที่ไม่มีรสจัดจ้านหรือ มีวิธีปรุงที่ยุ่งยาก	๑	เน้นวัตถุดิบและบรรยายรูปลักษณ์ มากกว่ารสชาติอาหาร	๑
มีนัยสำคัญและสื่อสิ่งต่าง ๆ นอก เหนือจากรสชาติเช่นคัทสึตงอวอย หนักท้องและแสดงถึงการได้เติม พลังงานเต็มแรงและเพิ่มความกล้า ให้มีความะในการไปหาญอิจิ	๑	มักจะนำเสนอภาพตัวละครเอก ลงมือทำอาหารจานนั่นเองซึ่งสร้าง ความประทับใจให้ผู้ชม	๑

ในเรื่อง “มังละทสี”	จำนวน คำตอบ	ในงานเขียนของไทย	จำนวน คำตอบ
นำเสนอภาพเรียบง่ายแต่บรรยาย อย่างละเอียดลึกซึ้งเห็นภาพและ ยังแฝงคุณค่าทางจิตใจ	๑	ไม่สร้างความประทับใจเท่าของ ญี่ปุ่นซึ่งน่าเสียดายเนื่องจากไทย มีอาหารที่อร่อยและวิธีการทำที่ น่าสนใจมากมาย	๑
บรรยายอย่างละเอียดตั้งแต่รสชาติ วัตถุดิบ วิธีการปรุงอาหาร เวลาอ่าน จินตนาการได้ถึงรสกลิ่นและหน้าตา ของอาหารจานนั้น ๆ	๑	บรรยายไม่ลงลึกในรายละเอียด ของส่วนประกอบในอาหาร แต่ละจาน	๑
เน้นบรรยายภาพอาหารและ ความรู้สึกหลังจากที่ได้กินก็เปลี่ยน แปลงไปในทิศไหนนอกเหนือจาก คำว่าอร่อย	๑	บรรยายหน้าตาของอาหารและ สัมผัสทางกลิ่น	๑

จากตารางที่ ๖ จะเห็นได้ว่านักศึกษาแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับอาหารทั้งในเรื่อง “มังละทสี” และในงานเขียนของไทยอย่างหลากหลาย อาจเป็นเพราะว่างานเขียนของไทยที่นำอาหารชนิดใดชนิดหนึ่งมาใช้เป็นสัญลักษณ์เพื่อสื่อถึงแก่นเรื่อง หรือแสดงจุดเปลี่ยนของเรื่องนั้นยังมีไม่มากนัก ในเรื่องนี้ผู้เขียนเลือกที่จะให้มิคาสะได้รับประทานข้าวหน้าหมูชุบแป้งทอด ในขณะที่อยู่จิบรับประทานอาหารซึ่งทำจากเต้าหู้ เพื่อสื่อความหมายสำคัญบางอย่าง แต่นักศึกษาไทยไม่อาจเข้าใจสาระสำคัญดังกล่าวนี้ได้ ทำให้ต้องเป็นข้าวหน้าหมูชุบแป้งทอด อาหารชนิดนี้มีความสำคัญอย่างไร คือข้อสงสัยของนักศึกษา

ตั้งแต่เรื่อง คิทเซ่น จากชื่อเรื่องที่หมายถึงห้องครัว จนมาถึงเรื่อง มังละทสี นั้น บะนะนะได้บรรยายภาพอาหารออกมาอย่างละเอียด ตัวละครมิคาสะเองก็ชื่นชอบห้องครัวเป็นอย่างมาก ดังตอนที่บรรยายไว้ว่า 『どうして私はこんなに台所関係を愛しているのだろう、不思議だ。魂の記憶に刻まれた遠いあこがれのように愛しい』 (น. ๗๙) (คำแปล : ทำไมหนอนฉันจึงตกหลุมรักอะไร ๆ ที่เกี่ยวกับห้องครัวขนาดนั้นะ แปลกใจจริง ๆ หลงรักราวกับว่าเป็นความใฝ่ฝันอันยาวนานที่ได้ฝังรากลึกลงไปในความทรงจำของจิตวิญญาณแล้ว) และในเรื่อง มังละทสี มิคาสะได้ลาออกจากมหาวิทยาลัยและได้มาเป็นผู้ช่วยของผู้เชี่ยวชาญทางด้านอาหาร อาหารจึงถือว่าเป็นสิ่งสำคัญที่มิคาสะชื่นชอบ

และเป็นหนทางในการทำให้มิคาสะกลับมามีชีวิตได้อีกครั้งหนึ่ง เกี่ยวกับเรื่องห้องครัวอาหาร และมิคาสะนั้น หากเป็นกลุ่มผู้อ่านที่เป็นชาวตะวันตกอาจจะมีความคิดเห็นว่าเป็นประเด็นที่ดูถูกเพศหญิง แต่เมื่อดูจากความคิดเห็นของนักศึกษาในตารางที่ ๖ จะเห็นได้ว่านักศึกษาชาวไทยไม่ได้คิดเช่นนั้น แต่จะให้ความสำคัญในเรื่องรูปร่างหน้าตา และรสชาติของอาหารมากกว่า

ความสำคัญของอาหารของเรื่องนี้จะเห็นได้จากตลอดทั้งเรื่องจะมีการบรรยายถึงเมนูอาหารอยู่หลายฉากก่อนอื่นจะขอยกขบถจากอาหารที่มิคาสะทำอาหารให้ยูอิจิรับประทาน 『サラダ、パイ、シチュー、クロック。揚げ出し豆腐、おひたし、春雨と鶏のあえもの、キエフ、酢豚、しゅうまい……国籍がめちゃくちゃだったが、』 (น. ๘๖) (คำแปล : สลัด พาย สตู ไคร็อกเกะ^{๒๔} เต้าหู้ชุบแป้งทอดราดน้ำซุปรู โออิเตะชิ^{๒๕} ยำวันเส้นใส่ไก่ เคียฟ หมูผัดเปรี้ยวหวาน ชนมจีบ เนื้อชาติอาหารปนเปกันไปหมด) จากตัวอย่างข้างต้นเรียกได้ว่าเป็นอาหารเรียกน้ำย่อย ไม่ได้เป็นอาหารจานเดียวแบบข้าวหน้าหมูชุบแป้งทอดที่อิมทงได้กินในฉากเดียว นอกจากนี้ยังมีฉากที่บรรยายถึงความสำคัญของอาหารอีก ดังจะเห็นได้จากคำพูดของยูอิจิที่กล่าวว่า 『このところ、自分でもあんまりまともに食ってないで、食事を作ろうかなと何度か思った。でも食べ物も光を出すだろう。それで食べると消えちゃうだろう？ そういうのが面倒で、酒ばかり飲んでた。』 (น. ๘๘) (คำแปล : ช่วงนี้ตัวผมเองก็ไม่ได้กินอะไรเป็นเรื่องเป็นราว ตั้งใจจะทำอาหารอยู่หลายครั้งเหมือนกันนะ แต่ว่าพวกอาหารมันก็มีแสงสว่างออกมาไม่ใช่หรอ หากเรากินมันเข้าไปแสงก็จะดับลงใช่ใหมละ รู้สึกวุ่นวายนะเลยตั้งแต่เหล่า) ดังที่ได้อธิบายไปในบทที่แล้ว การใช้แสงในเรื่อง มังงะทสี่ สื่อถึงการมีชีวิต เป็นพลังในการดำรงชีวิตต่อไป หากแสงสว่างหายไปอาจตีความได้ว่ายูอิจิคงจะไม่สามารถมีชีวิตต่อไปได้

ความสำคัญของข้าวหน้าหมูชุบแป้งทอดจะต่างจากอาหารจานอื่น ๆ ที่บรรยายในเรื่อง เพราะจะปรากฏออกมาในฉากที่มีมิคาสะหิวมากและต้องการอาหารหนัก ๆ ที่อิมทง 『なにか思い切り重いものが食べたくて、『カツ丼をください。』 (น. ๑๒๐) (คำแปล : อยากจะกินของหนัก ๆ ให้เต็มคราบไปเลย เลยสั่งไปว่า “ขอข้าวหน้าหมูชุบแป้งทอดด้วยค่ะ”) ซึ่งระหว่างรออาหารนั้น มิคาสะได้โทรศัพท์ไปหายูอิจิและพบว่า

^{๒๔} มันฝรั่งคลุกเนื้อปั้นเป็นก้อน แล้วค่อนนำไปทอดชุบแป้ง มาจากภาษาฝรั่งเศสว่า croquette

^{๒๕} ผักโขมต้มคลุกกับเครื่องปรุง

ยูอิจิได้ทานแต่อาหารจำพวกเด้าหู้ และไม่อิมท้อง ในเวลานี้ยูอิจิต้องการอาหารหนักท้อง เช่นเดียวกันกับมิกางะ 『でも、育ちざかりのぼくは今、カロリーが高く、油っこいものが食べたいよ。.....不思議だな。 同じ夜空の下で今、二人共おなかを空かしているんだからな。』 (น. ๑๒๓) (คำแปล : แต่ว่าคนกำลังกินกำลังโตอย่างผมนะ ยากกินอาหารพวกแคลอรีสูง ๆ มัน ๆ นะ แปลกจังเลยนะ ได้ฟ้าผืนเดียวกันตอนนี้เราท้องว่างกันทั้งคู่เลย) กล่าวโดยสรุปคือ ทั้งสองตกอยู่ในสถานการณ์เดียวกัน และมีความต้องการอาหารประเภทเดียวกัน ซึ่งข้าวหน้าหมูชุบแป้งทอดเป็นอาหารที่ตอบโจทย์ของมิกางะและยูอิจิ อาหารที่จะเปลี่ยนความคิดความรู้สึก หรือทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างใหญ่หลวงนั้นยังเป็นอาหารที่มีรสชาติเป็นเลิศอีกด้วย มิกางะซึ่งเป็นมืออาชีพได้พรรณนาความอร่อยของข้าวหน้าหมูชุบแป้งทอดไว้อย่างละเอียด 『いかに飢えていたとはいえ、私はプロだ。このカツ丼はほとんどめぐりあい、と言ってもいいような腕前だと思った。』 (น. ๑๒๕) (คำแปล : แม้ว่าจะหิวโซขนาดไหน แต่ฉันเป็นมืออาชีพ อาจจะมีพูดได้เลยว่าโชกะตากงลิขิตให้ฉันมาเจอข้าวหน้าหมูชุบแป้งทอดชามนี้ที่มีฝีมือเป็นเลิศกว่าได้) จากบทบรรยายนี้ย่อมแสดงให้เห็นว่าอาหารจานนี้เป็นอาหารที่อร่อยอย่างแท้จริง และยังกล่าวได้ว่าเป็นการย้ำเน้นถึงความพิเศษของอาหารอีกด้วย นอกจากนี้ คำว่า カツ ซึ่งปรากฏในชื่ออาหารนั้นเป็นคำพ้องเสียงกับคำว่า 勝つ ซึ่งแปลว่า ชนะ การรับประทานข้าวหน้าหมูชุบแป้งทอดจึงถือเป็นเคล็ดในการเอาชนะอุปสรรคต่าง ๆ ได้ นอกจากนี้ในประเด็นนี้คณะผู้วิจัยพบว่า มีนักศึกษากำนวนหลายคนไม่เข้าใจคำว่า “プロ” ในฉากนี้ จึงสรุปได้ว่าด้วยเหตุที่ไม่รู้ความหมายที่แน่ชัดจึงทำให้ไม่เข้าใจว่าอาหารนี้มีความสำคัญต่อเนื้อเรื่องทั้งหมดอย่างไร

Gössmann et al (๑๙๙๔ อ้างถึงใน Nagao 2002 : 52) กล่าวว่าการที่มิกางะให้ข้าวหน้าหมูชุบแป้งทอด หรือการให้อาหารอร่อยแก่ยูอิจิเป็นเหมือนการให้กำลังใจและพลังชีวิตแก่เขาด้วย ส่วนสิ่งที่ให้อาหารแสนอร่อยกับมิกางะมีเพียงตู้เย็นซึ่งเป็นสัญลักษณ์ของความเป็นแม่ Gössmann et al จะมองในแง่ที่ว่ามิกางะเป็นเพียงแต่ผู้ให้อาหารที่เอร็ดอร่อยแก่ยูอิจิเท่านั้น ในขณะที่ยูอิจิตอบแทนมิกางะด้วยน้ำชาเพียงถ้วยเดียว แต่คณะผู้วิจัยมองว่าข้าวหน้าหมูชุบแป้งทอดนี้ไม่ได้มีความสำคัญเฉพาะต่อยูอิจิเท่านั้นแต่รวมไปถึงมิกางะด้วย กล่าวคือนอกจากจะเป็นอาหารที่ทำให้ทั้งมิกางะและยูอิจิลึกซึ้งจากความท้อแท้ สิ้นหวังแล้ว ยังทำให้ทั้งคู่กล้าเปิดเผยความในใจของกันและกันซึ่งคลุมเครือมาตลอดตั้งแต่ต้นด้วย จะเห็นได้ว่าเรื่อง มังละทสึ จะต่างจากเรื่อง คิทเซ่น

ตรงที่มีการบรรยายความรู้สึกที่เปลี่ยนแปลงไปของมิคาเงะ เป็นการก้าวเข้าสู่ความเป็นผู้หญิงเต็มตัว มีความรู้สึกชั้นที่นุ่มสวกับยูอิจิซึ่งในเรื่อง *คิทเซน* จะไม่พบความรู้สึกเช่นนี้ จากเหตุผลนี้จึงอาจกล่าวได้ว่าข้าวหน้าหมูชุบแป้งทอดมีบทบาทสำคัญในการทำให้มิคาเงะเติบโตเป็นผู้หญิงสาวที่สมบูรณ์ด้วย

กล่าวโดยสรุปการใช้บทประพันธ์เลือกใช้ “ข้าวหน้าหมูชุบแป้งทอด” นั้น เพราะเป็นอาหารจานหลัก ทานแล้วอิ่มท้องได้ในจานเดียวเมื่อเทียบกับอาหารอื่น ๆ ที่ปรากฏออกมาในเรื่อง และอาหารยังมีรสชาติที่อร่อยสามารถสร้างความอิ่มอกอิ่มใจ เต็มเต็ม ความรู้สึกที่ขาดหายไปให้แก่ผู้รับประทานด้วย อีกประเด็นที่คณะผู้วิจัยสังเกตเห็นได้คือเรื่องสีส้ม อาหารจานนี้จะมีสีส้มสดใส ได้แก่ สีเหลืองทองซึ่งตรงกันข้ามกับสีโทนดำหรือน้ำเงิน ดังจะเห็นจากการบรรยายฉากในเรื่องว่าส่วนใหญ่จะเกิดในยามค่ำคืน นอกจากนี้การที่ข้าวหน้าหมูชุบแป้งทอดปรากฏออกมาในฉากโคลแม็กซ์ของเรื่อง แสดงให้เห็นว่าอาหารจานนี้มีความสำคัญในการเปลี่ยนแปลงโทนของเรื่องและทำให้ตัวละครสามารถสะสางปัญหาที่ค้างคาใจและสามารถดำเนินชีวิตต่อไปได้อีกครั้ง ซึ่งการใช้ภาพพจน์อาหารลักษณะนี้จะไม่ค่อยพบในงานเขียนของไทยเท่าไรนัก^{๑๐} นักศึกษาจึงอาจไม่คุ้นเคยและไม่สามารถทำความเข้าใจได้ สิ่งนี้ยังสะท้อนให้เห็นถึงความแตกต่างทางวัฒนธรรมด้วย ญี่ปุ่นเป็นประเทศที่ให้ความสำคัญกับอาหารดังจะเห็นได้จากอาหารญี่ปุ่น (和食) ได้รับการจดทะเบียนเป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ในปี ค.ศ. ๒๐๐๓

เพศภาวะ/เพศที่สาม

ผู้วิจัยสอบถามความคิดเห็นของนักศึกษาเกี่ยวกับเพศภาวะในเรื่องนี้และในสังคมไทย คำถามเป็นคำถามปลายเปิด นักศึกษาสามารถเขียนแสดงความคิดเห็นได้อย่างอิสระและตอบได้มากกว่าหนึ่งคำตอบ (นักศึกษาตอบข้อนี้ ๑๑ คน รวม ๒๒ คำตอบ)

^{๑๐} ในงานเขียนของไทยมีการพูดถึงอาหารไทยบ้าง แต่มักจะเป็นการแสดงถึงวัฒนธรรมไทยหรือความเป็นกุลสตรี ไม่ได้ปรากฏในฉากโคลแม็กซ์หรือมีผลต่อเนื้อเรื่องโดยรวมแต่อย่างใด เช่น เรื่อง “เพชรกลางไฟ” (ว.วินิจฉัยกุล) (๒๕๕๔) มีการพูดถึง “ขนมจีนน้ำยา” ซึ่งใช้เป็นสิ่งที่แทนตัวละคร แต่อาหารจานนี้ก็ไม่ได้มีบทบาทสำคัญเท่ากับข้าวหน้าหมูชุบแป้งทอดอย่างในเรื่อง *มังงะที*

ตารางที่ ๗ เพศภาวะในความคิดของนักศึกษา

ในเรื่อง “มังงะทสี่”	จำนวน คำตอบ	ในสังคมไทย	จำนวน คำตอบ
เป็นคนที่มืบทบาทลําคัญ ึ่งพาได้	๓	เพศที่สามเป็นตัวลก/สวย/ไม่มีสวระ	๕
สังคมญี่ปุ่นไม่ยอมรับเพศที่สาม ึ่งบรรยายแบบกำกวม ไม่ชัดเจน	๓	มีคำเรียกเพศที่สามชัดเจน	๑
เพศที่สามเป็นคนปกติธรรมดา	๒	การกระทำและวาจาแสดงชัดเจนตามเพศภาวะของตัวละคร	๑
สังคมญี่ปุ่นให้ความสำคัญกับเพศชาย ไม่ยอมรับเพศที่ ๓	๑	เพศชายเป็นเลาหลัก เพศหญิงได้รับการดูแลปกป้อง	๑
เพศชายอ่อนไหว เพศหญิงยืนหยัดอยู่ต่อไปได้	๑	สังคมไทยยอมรับเพศที่สาม	๑
ผู้หญิงเป็นแม่บ้าน ผู้ชายทำงาน (แบ่งบทบาทชัดเจน)	๑	การแบ่งบทบาทหน้าที่ตามเพศสังคมไทยยึดหยุ่นกว่า	๑
		ยังไม่ยอมรับเพศที่สามเท่าที่ควร เช่น ด้านกฎหมาย	๑

จากตารางที่ ๗ จะเห็นได้ว่านักศึกษามีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเพศภาวะในสังคมญี่ปุ่นว่ามีการแบ่งบทบาทหน้าที่อย่างชัดเจน เพศชายทำงานหาเลี้ยงครอบครัว เพศหญิงเป็นแม่บ้าน คอยดูแลลูก สังคมญี่ปุ่นยังไม่ให้การยอมรับเพศที่สามเท่าที่ควร การที่ผลงานเรื่องนี้ให้ตัวละครซึ่งเป็นเพศที่สามเป็นคนธรรมดาและมีบทบาทลําคัญทำให้นักศึกษารู้สึกประหลาดใจ เนื่องจากเป็นภาพที่ขัดแย้งกับความเป็นจริงในสังคมที่นักศึกษาได้รับรู้ ในขณะที่สังคมไทยกล่าวได้ว่าเป็นสังคมที่ยอมรับเพศที่สามมากกว่าสังคมญี่ปุ่น แต่ก็ยังคงมีการตีกรอบบทบาทของเพศที่สามในสังคมอยู่ เห็นได้จากความคิดเห็นของนักศึกษาที่เขียนมาว่าเพศที่สามมักได้รับบทบาทเป็นตัวลก ไม่มีสวระลําคัญเท่าใดนัก

ดังที่ได้เห็นในงานวิจัยของญี่ปุ่นที่ผ่านมาเรื่องเพศภาวะในเรื่องคิทเซ็น ได้รับความสนใจจากนักวิชาการอย่างแพร่หลาย แม้ว่าในเรื่อง มังงะทสี่ จะเปิดเรื่องโดย

เอริโกะถูกฆาตกรรมก็ตาม แต่พบว่าในบางส่วนของเรื่องมังงะทสึ ยังมีการบรรยายถึงเอริโกะ และจิกะจัง ซึ่งเป็นเพื่อนของเอริโกะและเป็นผู้หญิงข้ามเพศเช่นกันด้วย จะเห็นได้ว่าภาพพจน์เพศที่สามของนักศึกษาชาวไทย ส่วนใหญ่มักจะเป็นภาพพจน์แค่ “ตลก” หรือ “สวย” เท่านั้น แต่การใช้ภาพพจน์เพศที่สามในเรื่องนี้จะมีภาพพจน์ที่พิเศษออกไปซึ่งนักศึกษาชาวไทยอาจจะไม่คุ้นเคย

Yamada (๑๙๙๖ อ้างถึงใน Sasagawa 2012 : 90) กล่าวว่า การที่เอริโกะแต่งกายเป็นหญิงนั้น ถือเป็นหนึ่งในหนทางของ “การปลอมประโลมตนเอง” เพื่อให้ลุกขึ้นได้ใหม่อีกครั้งจากความผิดหวังหลังจากที่ภรรยาเสียชีวิตไป เอริโกะ (ซึ่งขณะนั้นยังเป็นผู้ชาย) ได้มายืนตรงชายขอบแห่งความสิ้นหวัง เมื่อมองลงไปเบื้องหน้าก็ไม่เห็นถึงกันปั้ง มนุษย์เราเมื่อต้องเผชิญหน้ากับความสิ้นหวัง เพื่อไม่ให้ตัวเองต้องพังทลายลงไป มนุษย์มักจะหลีกเลี่ยงหนีจากการเผชิญหน้ากับความสิ้นหวัง แต่จะเลือกหนทางเปลี่ยนแปลงตัวเองไปในทิศทางอื่น ^{๙๙} จากที่ Yamada กล่าวว่า การเปลี่ยนแปลงเพศของเอริโกะเป็นสิ่งสำคัญที่ทำให้เอริโกะสามารถลุกขึ้นสู่ชีวิตใหม่ได้อีกครั้งและเลี้ยงดูยูอิจิจนเติบโตได้ หากอาหารเป็นสิ่งสำคัญในการให้กำลังใจ ให้พลังชีวิตแก่มิคาเงะและยูอิจิ การเป็นผู้หญิงข้ามเพศก็ช่วยเอริโกะได้ในความหมายเดียวกัน ตัวละครเอริโกะจึงไม่ใช่ตัวละครที่แสดงความตลกขบขัน แต่เป็นตัวละครที่สะท้อนภาพมนุษย์ที่ประสบเหตุการณ์เลวร้ายที่สุดในชีวิต และพยายามกลับมายืนหยัดเพื่อมีชีวิตอยู่ต่อไปให้ได้ ^{๑๐๐}

นอกจากนี้คณะผู้วิจัยอยากจะตั้งข้อสังเกตเกี่ยวกับการบรรยายภาพของเอริโกะในเรื่อง มังงะทสึ ดังนี้ มีตอนที่บรรยายภาพของเอริโกะไว้ว่า 『偉大な人物はいるだけで光を放ち、まわりの人の心を照らす。そして、消えた時にどうしようもなく重い影を落とす。ささやかな偉大さだったかもしれないけれど、 えり子さんはここにいて、そしていな

^{๙๙} Yamada ยังกล่าวเพิ่มเติมว่าในงานเขียนของปะนะนะจะพบว่าตัวละครที่ผ่านความเศร้าโศกเสียใจ และเลือกการเปลี่ยนแปลงตนเองอีก เช่น ในเรื่อง “Moonlight Shadow” ตัวละคร Hiiragi (※) เลือกที่จะสวมชุดเครื่องแบบนักเรียนของแฟนสาวตัวเองที่ประสบอุบัติเหตุเสียชีวิตพร้อมกับพี่ชายตนเอง เพื่อเป็นการปลอมประโลมใจตนเอง

^{๑๐๐} ประเด็นนี้ Yamada ได้กล่าวว่า ตัวละครเอริโกะนั้นเป็นการเปลี่ยนแปลงตัวเองไปในอีกมิติหนึ่งอย่างถาวรและสมบูรณ์แบบการเป็นผู้หญิงข้ามเพศนั้นสามารถถ่ายทอดให้เห็นได้ถึงความรู้สึกของความผิดหวังของเอริโกะรวมถึงความเข้มแข็งทางจิตใจของเธอด้วย

くなった。』 (น. ๗๘) (คำแปล : เพียงมีผู้ยิ่งใหญ่อยู่ข้างกาย แสงเงาของจะปลั่งประกายออกมาสาดส่องไปยังหัวใจของคนรอบข้าง และเมื่อแสงสว่างนั้นดับลง เป็นเรื่องช่วยไม่ได้ที่จะทิ้งเงาดำทึบนั้นหนาหนักเอาไว้ อย่างเอริโกะเองอาจจะเรียกว่าเป็นปลายแถวของผู้ยิ่งใหญ่ แต่เธอก็เคยอยู่ตรงนั้น ก่อนที่จะลับเลือนหายไป) หรือในส่วนของมิคาสะกล่าวว่า 『えり子さんは、私にとって、巨大な存在だった。』 (น. ๗๙) (คำแปล : สำหรับฉันแล้ว เอริโกะคือผู้ยิ่งใหญ่ของฉัน) หรือในบทก่อนหน้านี้ที่ได้อธิบายไว้ว่า เอริโกะเปรียบเสมือน “พระอาทิตย์” จากที่กล่าวมาทั้งหมดนี้ จะเห็นได้ว่าเป็นการบรรยายที่ให้ความสำคัญกับตัวตนของเอริโกะ ไม่ได้เป็นการบรรยายภาพเอริโกะในเชิงตลกขบขัน แต่เป็นการย้ำเน้นให้เห็นถึงความสำคัญของเอริโกะที่มีต่อชีวิตของมิคาสะและยูกิจิ

ในเรื่องคิทเซ่น ฉากที่มีคาสะพบเอริโกะในตอนแรกนั้น มิคาสะตกตะลึงในความงามของเอริโกะ^{๓๓} ที่ได้ทำศัลยกรรมมาเรียบร้อยแล้วแม้ว่าจะมีการบรรยายความงามและสิ่งนี้อาจทำให้คิดว่าไม่ต่างไปจากภาพพจน์ของผู้หญิงข้ามเพศทั่ว ๆ ไป ตามที่นักศึกษาไทยได้แสดงความคิดเห็นไว้ แต่คณะผู้วิจัยอยากจะขอตั้งข้อสังเกตในเรื่องอายุของเอริโกะ มีการบรรยายว่าเอริโกะค่อนข้างมีอายุพอสมควร และอีกประเด็นคือการย้ำเน้น “บทบาทความเป็นแม่” ของเอริโกะ ดังเช่นที่ยูกิจิกล่าวว่า 『あの人は、ぼくにとってたったひとりの同居人で、母で、父だったろう。』 (น. ๗๒) (คำแปล : สำหรับผมแล้ว คน ๆ นั้นคงเป็นผู้ร่วมชายคาคนเดียวของผม เป็นแม่แล้วก็พ่อด้วยกระมัง) นอกจากเอริโกะแล้ว ยังมีจิกะจัง (ちかちゃん) ซึ่งเป็นผู้หญิงข้ามเพศอีกคนในเรื่อง แต่ที่ผ่านมามีงานวิจัยใดกล่าวถึงเลย จิกะจังมารับช่วงดูแลร้านหลังจากที่เอริโกะเสียชีวิตลง มิคาสะได้กล่าวถึงจิกะจังว่า 『彼女がいるといつも私のほうがずっと男らしい気がする。』 (น. ๗๒) (คำแปล : เวลาอยู่กับเธอแล้ว ฉันรู้สึกว่าฉันเป็นผู้ชายมากกว่าเธอเยอะเลย) ดังที่เห็นได้จากบทบรรยายว่า มีการย้ำเน้นภาพความเป็นหญิงของจิกะจัง และอีกประเด็นที่คล้ายกับเอริโกะก็คือ การย้ำเน้นภาพความเป็นแม่ ดังตอนที่ยูกิจิได้ไปที่ร้านเพื่อขอความช่วยเหลือจากจิกะจัง ด้วยความเป็นห่วงจิกะจังจึงนำเรื่องนี้มาปรึกษา มิคาสะ 『あの子ね、昨夜夜中に店に来て、あー、眠れない！ って言うの。調子悪いから気

^{๓๓} ในฉากนี้บรรยายไว้ว่า 「そうして、ドアがガチャガチャと開いて、ものすごい美人が息せききって走り込んできたのは、その時だった。私はびっくりして目を見開いてしまった。かなり歳は上そうだったが、その人は本当に美しかった。日常はちょっとありえない服装と濃い化粧で、私は彼女のおつとめが夜のものだとすぐに理解した。」 (P. 18)

晴らしにどこかへ行こうって。 ああ、勘違いしないでね。あたし、あの子がこーんなに小さい時知ってるのよ。変な関係じゃなくてまあ、親子ね、おやこ。』 (น. ๑๑๔) (คำแปล : เด็กคนนั้นอะนะ มาที่ร้านกลางดึกเมื่อคืน แล้วก็บอกว่า “เฮ้อ นอนไม่หลับเลย ไม่ค่อยสบายใจเลยไปเที่ยวเปลี่ยนบรรยากาศกันใหม่” อ๊ะ ๆ อย่าเข้าใจผิดนะ ฉันนะรู้จักเด็กคนนั้นมาตั้งแต่เล็ก ๆ เลยนะ ไม่ใช่ความสัมพันธ์แบบนั้นนะ เป็นแม่ลูกกัน แม่ลูกกันจะ)

กล่าวโดยสรุปตัวละครเพศที่สามที่ปรากฏในเรื่อง มังละทสี จะเป็นตัวละครที่มีอายุวัยกลางคน และจะมีการย้ำเน้นในเรื่องบทบาทของความเป็นแม่ ไม่ใช่เป็นความสัมพันธ์อันที่ชั่วสาว ซึ่งนักศึกษาชาวไทยอาจจะไม่คุ้นเคยกับบทบาทของผู้หญิงข้ามเพศลักษณะเช่นนี้ ถึงจะกล่าวว่ามีผู้หญิงข้ามเพศจำนวนมากในประเทศไทยและดูเหมือนจะได้รับการยอมรับมากกว่าในประเทศญี่ปุ่น แต่ภาพพจน์ของผู้หญิงข้ามเพศที่คนไทยคุ้นเคยมักจะเป็นลักษณะ “ตลก” เสียส่วนมาก หรือไม่ก็นั่นผู้หญิงข้ามเพศที่มีอายุน้อยหน้าตาสะสวย เมื่อนักศึกษาไทยมาพบตัวละครเอริโกะในเรื่องนี้จึงรู้สึกประหลาดใจและอาจจะไม่เข้าใจว่าเอริโกะมีความสำคัญต่อเรื่องนี้อย่างไร โดยจะดูเพียงแค่ว่าเอริโกะเป็นผู้หญิงข้ามเพศเท่านั้น แต่ไม่ได้ให้น้ำหนักในเรื่องบทบาทของเธอเท่าไรนัก

สรุป

สำหรับเรื่อง มังละทสี นักศึกษาร้อยละ ๒๕ ประเมินตนเองว่าอ่านแล้วค่อนข้างเข้าใจ นักศึกษากลุ่มนี้เป็นผู้ที่มีความสามารถภาษาญี่ปุ่นในระดับ N 1 และ N 2 จากข้อมูลดังกล่าวจะเห็นได้ว่าการอ่านวรรณกรรมภาษาญี่ปุ่น การมีความสามารถภาษาญี่ปุ่นในระดับสูง รวมทั้งประสบการณ์การใช้ชีวิตในประเทศญี่ปุ่นจะช่วยสนับสนุนให้ผู้อ่านทำความเข้าใจเรื่องที่อ่านได้มากกว่า อย่างไรก็ตาม สิ่งที่ยากสำหรับนักศึกษาคือเรื่องการใช้ภาพพจน์เปรียบเทียบ นักศึกษาส่วนใหญ่กล่าวถึงประเด็นในเรื่องของพระจันทร์เต็มดวงซึ่งเป็นชื่อเรื่อง และเรื่องของอาหารที่ปรากฏในเรื่อง นอกจากนี้อีกสิ่งหนึ่งที่นักศึกษาให้ความสนใจคือเรื่องเพศภาวะ

จากการวิเคราะห์ทั้ง ๓ หัวข้อ โดยใช้มุมมองความแตกต่างทางวัฒนธรรม ทำให้ทราบว่าความหมายของ “พระจันทร์เต็มดวง” ที่บะนะนะนำเสนอกับความหมายที่นักศึกษาส่วนใหญ่เข้าใจยังไม่สอดคล้องกันนัก นักศึกษายังยึดติดกับพระจันทร์เต็มดวง

ของไทยที่ใช้แทนความมั่งคั่งโดยเฉพาะความมั่งคั่งของหญิงสาว จึงตีความโดยเน้นไปที่ตัวมิคาละซึ่งเป็นตัวละครเอกหญิง

ในเรื่องอาหาร บะแนะสะอดแทรกความหมายต่าง ๆ มากับอาหารที่ปรากฏในเรื่องซึ่งเป็นวิธีที่ไม่ค่อยพบในงานเขียนของไทย ทำให้นักศึกษาไม่คุ้นเคยและไม่สามารถทำความเข้าใจสารจากผู้เขียนได้ โดยเฉพาะอาหารที่ชื่อว่า “ข้าวหน้าหมูชุบแป้งทอด” นักศึกษาหลายคนเกิดข้อสงสัยว่าทำไมต้องเป็นอาหารชนิดนี้ และอาหารนี้มีความสำคัญอย่างไร

เรื่องเพศภาวะ นักศึกษาให้ความสนใจค่อนข้างเป็นอย่างมาก เนื่องจากนักศึกษาได้รู้เรื่องราวสังคมญี่ปุ่นเป็นสังคมที่ค่อนข้างปิดกั้นเรื่องเพศที่สาม แต่ในเรื่องนี้ บะแนะสะกลับให้ตัวละครซึ่งเป็นเพศที่สามมีบทบาทสำคัญซึ่งแตกต่างไปจากสถานะของตัวละครซึ่งเป็นเพศที่สามในสังคมไทยที่มักจะได้รับบทบาทตลก ไม่มีสาระสำคัญแต่อย่างใด

อย่างไรก็ดี จากการศึกษาในครั้งนี้ทำให้ทราบว่านักศึกษายังไม่สามารถทำความเข้าใจความหมายของสิ่งต่าง ๆ ที่ผู้เขียนต้องการถ่ายทอด เนื่องจากในการทำความเข้าใจความหมายของภาพเปรียบเทียบ นอกจากความสามารถทางภาษาญี่ปุ่นและประสบการณ์การใช้ชีวิตที่ประเทศญี่ปุ่น การมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับแนวคิดวัฒนธรรมของชาวญี่ปุ่นก็เป็นสิ่งสำคัญ

บรรณานุกรม

อรรถยา สุวรรณระดา. **ตำนานเจ้าหญิงจากดวงจันทร์บันทึกการเดินทางจากเมือง
โตะชะ.** กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๐.

_____. “พระจันทร์” ในวรรณกรรมญี่ปุ่นเรื่องโตะชะนิกกิ. **วารสาร
มนุษยศาสตร์.** ปีที่ ๑๖ ฉบับที่ ๑ หน้า ๔๐-๕๐. ๒๕๕๒.

อรรถยา สุวรรณระดา และคณะ. **เรื่องเล่าดินฝันพรางจันทร์.** กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์
แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๘.

榎本正樹 (編). (1997). 『大江からばななまで 現代文学研究案内』 東京 : 日外アソシ
エーツ株式会社.

加藤弘一. (2008). 「一九八〇年代と吉本ばなな (特集 1980 年代)」 『Voyages into
history, literature and thought』 68 : 166-173.

笹川洋子. (2012). 「吉本ばなな『キッチン』における言語行為について—統合されるジェ
ンダー—」 『親和国文』 37 : 86-111.

田中理恵子. (2006). 「吉本ばななの文体研究 (1) 『キッチン』と『満月』のテキストを中
心として語彙の特性」 『上越教育大学国語研究』 20 : 85-70.

長尾早苗. (2006). 「吉本ばなな『キッチン』論 : 「家族する」ことの読み直し」 『玉藻』
50 : 49-64.

樋口一葉. (1970). 『日本近代文学大系 (8)』 東京 : 角川書店.

宮川健郎. (2003). 「えり子さん—吉本ばなな「キッチン」」 『紋説 2』 5 : 85-87.

虫明美喜. (2003). 「留学生の目で見た吉本ばなな—『キッチン』の読解教材としての可
能性—」 『東北大学留学生センター紀要』 7 : 29-37.

吉本ばなな. (2016). 『キッチン』 東京 : 新潮社.

